

B”H

Likkutei Sichos Source Sheet

Volume 17 | Nasso | Sicha 3

(1) נשא ו', ה'ו'

כָּל־יְמֵי נְדָר נְזָרו תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־נִזְר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדָל פְּרַע שְׂעָר רֹאשׁוֹ:

All the days of his vow of abstinence, no razor shall pass over his head; until the completion of the term that he abstains for the sake of the Lord, it shall be sacred, and he shall allow the growth of the hair of his head to grow wild.

כָּל־יְמֵי הַזִּירוּ לַיהוָה עַל־נַפְשׁ מֵת לֹא יָבֹא:

All the days that he abstains for The Lord, he shall not come into contact with the dead.

(2) שופטים י"ג, ה'

כִּי הִנֵּה הִרָה וְיִלְדֶת בֵּן וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נִזְר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יִתֵּל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

Because you shall conceive, and bear a son; and a razor shall not come upon his head, for a Nazirite to God shall the lad be from the womb; and he will begin to save Israel from the hand of the Philistines."

(3) רמב"ם הלכות נזירות פרק ג', הלכה י"ג

שִׁמְשׁוֹן לֹא הָיָה נִזְר גָּמוּר. שְׁהָרִי לֹא נָדַר בְּנִזְר אֶלָּא הַמְּלֶאךָ הַפְּרִישׁוֹ מִן הַטְּמֵאָה. וְכִיצַד הָיָה דִּינוֹ. הָיָה אָסוּר בִּיַּיִן וְאָסוּר בְּתַגְלַחַת וּמִתָּר לְהַטְמֵא לְמֵתִים. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה:

Samson was not a nazirite in a complete sense, for he never took a nazirite vow. It was merely that the angel caused him to be separated from impurity.

What were the laws applying to him? He was forbidden to drink wine and cut his hair. He was, however, permitted to incur impurity due to contact with the dead. This concept is a halachah transmitted by the Oral Tradition

ב

4 סיום מסכת נזיר במשנה

מתני' נזיר ה'יה שמואל כדברי רבי נהוראי שנאמר ומוֹרָה לֹא יֵעָלֶה עַל רֵאשׁוֹ נֹאֲמַר בְּשִׁמְשׁוֹן וּמוֹרָה וְנֹאֲמַר בְּשִׁמוּאֵל וּמוֹרָה מִה מוֹרָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁמְשׁוֹן נְזִיר אִף מוֹרָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁמוּאֵל נְזִיר

MISHNA: The tractate concludes with an aggadic statement about nazirites. Samuel the prophet was a nazirite, in accordance with the statement of Rabbi Nehorai, as it was stated that when Hannah, his mother, prayed for a son, she vowed: "And no mora shall come upon his head" (I Samuel 1:11). How is it derived that mora is an expression of naziriteship? It is stated with regard to Samson: "And no razor [mora] shall come upon his head, for the child shall be a nazirite to God" (Judges 13:5), and it is stated: "And no mora," with regard to Samuel. Just as the term "mora" that is stated with regard to Samson means that he was a nazirite, so too the term "mora" that is stated with regard to Samuel indicates that he was a nazirite.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְהֵלֵא אֵין מוֹרָה אֶלֶּא שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם אָמַר לִיה רַבִּי נְהוֹרַי וְהֵלֵא כְּבָר נֹאֲמַר וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶּךְ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגֵנִי שְׁכַבְר הִיָּה עָלָיו מוֹרָא שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם:

Rabbi Yosei said: But doesn't the word "mora" mean nothing other than the fear of flesh and blood? The word should be read as though it were written with an alef, and not a heh, so that it means fear. Rabbi Nehorai said to him: But isn't it already stated: "And Samuel said: How can I go; if Saul hears it he will kill me" (I Samuel 16:2). This verse indicates that there was fear of flesh and blood upon Samuel. Consequently, the term mora must be understood in accordance with its plain meaning of a razor. If so, Samuel was indeed a nazirite.

5 זבחים מ"ח, א'

ורבנן אין גזירה שוה למחצה ור"ע נמי אין גזירה שוה למחצה

And as for the Rabbis, who derived a different halakha from the verbal analogy, they hold that there is no verbal analogy for half of a matter. Once a provisional guilt offering is compared to a sin offering, it must be completely similar, and both matters are derived from the verbal analogy. The Gemara asks: But Rabbi Akiva also must hold that there is no verbal analogy for half of a matter, so why does he not agree with the derivation of the Rabbis?

אין הכי נמי והכא בהא קמיפלגי

The Gemara reconsiders: Yes, this is indeed so. And here they disagree with regard to this:...

6 רמב"ם הלכות נזירות פרק ג', הלכה ט"ז

שמואל הרמתי נזיר עולם ה'יה. לפיכך האומר הריני כשמואל הרמתי. כָּבֵן חֲנָה. כָּבֵן אֶלְקִנָּה. כָּמִי שְׁשֻׁפָּף אֶת אֶגְגִּי בְּגִלְגָּל. וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ. הִרִי זֶה נְזִיר עוֹלָם. וְאֵין אוֹמְרִין שְׁמָא לְאִישׁ אַחַר שֶׁמַּעֲשִׂיו כְּאֵלֶּה נִתְכַּוֵּן:

[The prophet] Samuel of Rama was a nazirite forever.³¹ Therefore one who says: "Behold, I am like Samuel of Rama," "...like Chanah's son," "...like Elkanah's son," "...like the one who hewed Agag at Gilgal," or the like, he is a nazirite forever. We do not say that perhaps his intent was to refer to another person who performed such deeds.

7 רמב"ם הלכות נזירות פרק ג', הלכה י"ב

ומה בין נזיר עולם לנזיר לזמן קצוב. שהנזיר לזמן אסור לגלח עד סוף ימי נזירו שנאמר (במדבר ו ה) "כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים". ונזיר עולם אם הכביד שערו מקל בתער משנים עשר חדש עד שנים עשר חדש. ומביא קרבנו שלש בהמות כשיגלח שנאמר (שמואל ב יד כו) "ויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו". ואבשלום נזיר עולם היה. ודבר זה הלכה היא מפני הקבלה. ונזיר עולם שנטמא הרי זה מביא קרבן טמאה ומגלח תגלחת טמאה כמו נזיר לזמן קצוב:

What is the difference between a nazirite forever and a nazirite for a limited time? A nazirite for a limited time is forbidden to cut his hair until the conclusion of his nazirite vow, as [Numbers 6:5] states: "Throughout the days of his nazirite vow, a razor shall not pass over his head until the days are completed." A nazirite forever, by contrast, may alleviate [the burden of his hair] with a razor every twelve months. When he cuts his hair, he must bring a sacrifice of three animals as [II Samuel 14:26] states [with regard to Avshalom]: "From year to year, when he would shave, because his hair was heavy for him and he would shave." Avshalom was a nazirite forever. This concept is a halachah transmitted by the Oral Tradition.

When a nazirite forever becomes impure, he must bring sacrifices [to atone for] impurity and shave as is required in an instance of impurity like a nazirite for a limited time.

8 רמב"ם הלכות נזירות פרק ג', הלכה י"ד

לפיכך מי שאמר הריני נזיר כשמשון הרי זה נזיר מן התגלחת ומן היין לעולם. ואינו מגלח כל שנים עשר חדש כשאז נזירי עולם. ומתיר להטמא למתים. ואם אמר לא נתכונתי אלא לאיש אחר שמשו משון אינו נזיר. ומי שנדר נזיר כשמשון אינו יכול להשאל על נדרו שנזירות שמשון לעולם היתה:

Accordingly, if someone said: "Behold I am a nazirite like Samson," he is a nazirite forever with regard to [the prohibition against] cutting his hair and [drinking] wine. He may not cut his hair every twelve months like others who are nazirites forever. He is, however, permitted to become impure because of contact with the dead.

If one says: "My intent was to refer to another person whose name is [also] Samson," he is not a nazirite. When a person takes a nazirite vow like Samson's, he is not permitted to have it absolved, for Samson's nazirite vow was [binding] forever.

9 ירושלמי נזיר פרק א', סוף הלכה ב'

הריני נזיר לאחר ל יום. נזיר שמשון נזיר מכבר. אמר רבי חנינא. מסתברא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון. מה טעמא. כן יעשה על תורת נזרו. את שנזירותו תורה. יצאת נזירות שמשון שאינה תורה.

“I am a nazir after 30 days, but already a Samson-nazir.” Rebbi H̄inena said, it is reasonable that the Torah nezirut should preëempt the Samson-nezirut. What is the reason? “Thus he shall proceed, following the Torah of his nazir vow;” if his nazir vow follows the Torah. This excludes Samson-nezirut which is not from the Torah.

ג'

מסכת נזיר נ"ג, ב' (10)

גמ' אמר ליה רב לחייא בר'יה חטוף ובריה וכן אמר ליה רב הונא לרבה בר'יה חטוף ובריה

GEMARA: Rav said to his son H̄iyya Seize the opportunity and quickly recite a blessing over the cup of blessing for the Grace after Meals. And similarly, Rav Huna said to his son, Rabba: Seize the opportunity and recite a blessing.

למימרא דמברך עדיף והתניא רבי יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך ואמר לו רבי נהוראי השמים נף הוא תדע שיהי גול'ירים מתגרין במלקמה וגבורים נוצחין

The Gemara asks: Is this to say that one who recites a blessing is preferable to one who answers amen? But isn't it taught in a baraita that Rabbi Yosei says: The one who answers amen is greater than the one who recites the blessing? And Rabbi Nehorai said to him: By Heavens, it is so. Know that this is true, as the military assistants [gulyarim] descend to the battlefield and initiate the war and the mighty follow them and prevail. The amen that follows a blessing is compared to the mighty who join the war after the assistants, illustrating that answering amen is more significant than reciting the initial blessing.

תנאי היא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע אלא שמהרין למברך תחילה

The Gemara responds: This is a dispute between tanna'im, as it is taught in a baraita: Both the one who recites a blessing and the one who answers amen are included among those who “stand up and bless” (Nehemiah 9:5), but one hurries to first reward the one who recites the blessing. This baraita apparently holds that reciting the blessing is greater than answering amen.

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך:

Rabbi Elazar said that Rabbi H̄anina said: Torah scholars increase peace in the world, as it is stated: “And all your children [banayikh] shall be taught of the Lord, and great shall be the peace of your children” (Isaiah 54:13). The Sages interpreted this verse homiletically: Do not read it as: “Your children [banayikh],” but as: Your builders [bonayikh]. Torah scholars are those who build peace for their generation.

11 תוספות סוף מסכת נדה

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות. אית ספרים דלא גרסין ליה מיהו בפירוש רש"י איתא ור"ת הגיהו בספרו וכן נראה דאידי דאירי לעיל בהלכתא מייתי לה לסיים בדבר טוב ואיתא נמי כן במגילה פרק בתרא (דף כח:): והכי נמי אמרין באין עומדין (ברכות לא.) שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהן בדברי שבח ותחנומין:

ד

(12) סוף מסכת ברכות

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: "וכל בְּנֵי לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהֶם". אל תקרי "בְּנֵיהֶם" אלא "בּוֹנֵיהֶם".

Rabbi Elazar said that Rabbi Ḥanina said: Torah scholars increase peace in the world, as it is said: "And all your children [banayikh] shall be taught of the Lord, and great shall be the peace of your children" (Isaiah 54:13). If all the children of Israel are taught of the Lord, there will be peace for all. The Sages interpreted this verse homiletically: Do not read your children [banayikh], but your builders [bonayikh]. Torah scholars are those who build peace for their generation.

ה

(13) נזיר כ"ח, ב'

מתני' האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר כיצד גילח או שגילחוהו קרוביו מיחה או שמיחו קרוביו

MISHNA: A man can vow that his minor son should be a nazirite, i.e., a father can declare his son a nazirite, but a woman cannot vow that her son should be a nazirite. How so; what are the details of this naziriteship? If the son shaved his hair, thereby demonstrating his rejection of the vow imposed by his father; or if his relatives shaved him; or if the son objected by saying that he has no desire for this naziriteship; or if his relatives objected on his behalf, the naziriteship is canceled.

גמ' איש אין אבל אשה לא מאי טעמא רבי יוחנן אמר הלכה היא בנזיר

GEMARA: The mishna taught that a man can vow that his son should be a nazirite, but a woman cannot do so. The Gemara asks: What is the reason for this? Rabbi Yoḥanan said: It is a halakha transmitted to Moses from Sinai with regard to a nazirite.

ו

(14) שופטים י"ג, ד"י"ב/י"ד

ועתה השמרי נא ואל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא:

Consequently, beware now, and do not drink wine or strong drink, and do not eat any unclean thing.

ויאמר מנוח עתה יבא דבְּרִיךְ מֵה־יְהוָה מִשְׁפַּט־הַנְּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

And Manoah said, "Now your words will come forth; what shall be the rule for the lad, and his doing?"

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֵּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיַּיִן וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתֶּה וְכָל-טִמְאָה אֶל-תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמֹר:

From all that comes out of the grapevine she shall not eat, and wine or strong drink she may not drink, and any unclean (thing) she may not eat; all that I commanded her, shall she observe."

15) רמב"ם פירוש המשניות פרק ד' משנה ו'

זה שאמר האיש מדין את בנו בנזיר והוא שיאמר לו הרי אתה נזיר או יאמר הרי בני פלוני נזיר וישתוק הבן וקרוביו ותחול הנזירות לזה הבן הוא ענין שבא מפי הקבלה אין לו סמך בתורה ולא רמז והוא מה שאמר הלכה היא בנזיר וכבר סברו קצת החכמים לתת טעם [בזה] כדי לחנכו במצות ולא נגמר זה הדבר.

ז

16) רמב"ם הלכות מלכים פרק י', הלכה ג'

בן נח שנתגייר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחרי ה' ולהיות גר תושב בלבד כשהיה מקדם. אין שומעין לו. אלא יהיה כישראל לכל דבר או יהרג. ואם היה קטן כשהטבילוהו בית דין. יכול למחות בשעה שניגדיל ויהיה גר תושב בלבד. וכיון שלא מחה בשעתו שוב אינו מוחה אלא הרי הוא גר צדק. לפיכך אם בא ישראל על קטנה שהטבילוהו בית דין. כסף כתבתה או קנס אוניס או מפתה יהיה הפל תחת יד בית דין עד שתגדיל ולא תמחה בגרות. שמא תטל ותגדיל ותמחה ונמצאת זו אוכלת בגיורתה מעות שאין לה זכות בהן אלא בדיני ישראל:

A Noachide who converted, was circumcised, and immersed in the mikveh, and, afterwards, decided to forsake God and revert to his previous status as a resident alien is not granted permission to do so. Rather, he must remain as an Israelite in all matters or be executed.

If he was a minor and immersed by the court, he may repudiate his conversion when he attains majority and assume the status of a resident alien alone. However, if he does not object as soon as he attains majority, he is no longer given the opportunity to object and his status is that of a righteous convert.

Therefore, if a Jew has relations with a girl below the age of majority who was immersed in the mikveh by a court, the money due her as payment of her ketubah or as a fine for raping her or seducing her is placed in the custody of the court until she attains majority and does not repudiate her conversion. This step is taken lest she take the money, attain majority, and then, repudiate her conversion. Thus, she would derive benefit as a Noachide from monies to which she is only entitled according to Jewish law.

17) שולחן ערוך יורה דעה סימן רס"ח, סעיף ה'

המל את הגרים מברך בא"י אמ"ה אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה שמים וארץ לא שמת:

One who circumcises a convert blesses, "Blessed are You, Eternal our God, Ruler of the Universe, who sanctifies us with Your mitzvot and commands us to circumcise converts." And afterwards bless, "Blessed are You, Eternal our God, Ruler of the Universe, who sanctifies us

with Your mitzvot and commands us to circumcise converts and to draw from the blood of the covenant.” Were it not for the blood of the covenant the heaven and earth would not be able to stand, as it says “Were it not for my brit, day and night, I would not have placed the laws of heaven and earth.” (Jeremiah 33:25)

18) ט"ז סימן קטן ד'

וממתינים לו כו'. הקשה הרמב"ן למה משהינן מצות טבילה ולא טבלינן אותו קודם המילה ותיירץ כיון שהמילה קשה עליו מלין תחילה דאי פריש יפרוש מיהו אם טבל תחילה הרי זה גר עכ"ל:

יו"ד

19) אבות ריש פרק ו'

שנו חכמים בלשון המשנה, ברוך שפָּבַח בָּהֶם וּבְמִשְׁנֵתָם:

The sages taught in the language of the mishnah. Blessed be He who chose them and their teaching.

20) סוטה כ"ב, א'

תָּנָא הַתְּנָאִים מְבַלִּי עוֹלָם מְבַלִּי עוֹלָם סָלְקָא דְעֵתָהּ אָמַר רַבִּינָא שְׂמוּרִין הֵלְכָה מִתּוֹךְ מִשְׁנֵתָן

It was taught in a baraita: The tanna'im, who recite the tannaitic sources by rote, are individuals who erode the world. The Gemara is puzzled by this statement: Could it enter your mind that they are individuals who erode the world? Ravina says: This statement is referring to those who issue halakhic rulings based on their knowledge of mishnayot.

21) חגיגה י', א'

”וְלִיּוֹצֵא וְלִבָּא אֵין שְׁלוֹם”, אָמַר רַב: כִּיּוֹן שְׂיּוֹצֵא אָדָם מִדְּבַר הֵלְכָה לְדַבֵּר מִקְרָא — שׁוֹב אֵין לוֹ שְׁלוֹם.

Since the Gemara mentioned a Torah scholar who abandons the study of Torah, it cites a relevant verse: “Neither was there any peace to him that went out or came in due to the adversary” (Zechariah 8:10). Rav said: Once a person leaves the study of halakha, i.e., Mishna and Gemara, even for the study of the Torah itself, he will no longer have peace. The verses of the Torah are often obscure and it is difficult to learn halakha directly from them without the aid of the interpretations of the Talmud.

וּשְׂמוּאֵל אָמַר: זֶה הַפּוֹרֵשׁ מִתְּלִמוּד לְמִשְׁנָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ מִתְּלִמוּד לְתִלְמוּד.

And Shmuel said: This is referring to one who leaves the study of Talmud to learn Mishna. Whereas the reasoning of the Talmud is relatively clear, the Mishna cites legal rulings without explaining their reasoning. And Rabbi Yohanan said: The verse applies even to one who leaves the study of one Talmud for the other Talmud, i.e., who leaves off his study of the Jerusalem Talmud to begin the Babylonian Talmud, as he will encounter difficulties with the new style of learning.

י"ב

(22) פרדס שער י"ב, פרק ב'

אבל נכתב בשם אלקים באותיות אלקים לרמוז אל תוקף דין הגבורה כי היא עולם הטבע. וכן עולה שם אלקים במנין הטב"ע שהוא בו.

(23) עירובין י"ג, ב'

תנא: לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר? שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ולא נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו, ואמרי לה רבי אלעזר בן עזר שמו, ולמה נקרא שמו נהוראי? שמנהיר עיני חכמים בהלכה.

It was taught in a baraita: Rabbi Meir was not his name; rather, Rabbi Nehorai was his name. And why was he called by the name Rabbi Meir? It was because he illuminates [meir] the eyes of the Sages in matters of the halakha. And Rabbi Nehorai was not the name of the tanna known by that name; rather, Rabbi Neḥemya was his name, and some say: Rabbi Elazar ben Arakh was his name. And why was he called by the name Rabbi Nehorai? It is because he enlightens [manhir] the eyes of the Sages in matters of the halakha.
